№ 273 ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 9 **1901** ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 9 № 273

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւան 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).
Ծանուցումները ընդունւում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կիրակնօրեայ զրոյց. Ռուսաց ներկայացումներ. Մատենագրութիւն. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. Մանրանկար. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԶՐՈՅՑ

Հայը գիրք սիրում է,—ես այդ չեմ ուրանում։ Բայց դա մի շատ տարօրինակ սէր է. այնպիսի մի սէր, որից աւելի մահ է բղխում, քան կեանք։

Սէրը, ասում են, կեանք է։ Հաւատում եմ ես այդ բանին. հաւատում եմ ամբողջ սրտով։ Կարող էինք ապրել, եթէ չը լինէր սէրը մեր աշխարհում։ Այդ սէրը բազմաթիւ կերպարանքներ ունի. ծնողական, ամուսնական, ընտանեկան սէր. սէր դէպի գեղեցիկը, դէպի վեհը, սէր դէպի մարդը, դէպի կենդանիները։ Վերցրէք ինչ տեսակ մարդ կամենում էք. նրա սրտի խորքերում դուք անպատճառ կը գտնէք որ եւ է սէր։ Մարդկանց, ճիշդ է, գազան էլ են անւանում. բայց գազանին էլ խորթ չէ սէրը։ Եւ տես կենդանական աշխարհը գոյութիւն պահպանում է հէնց այն պատճառով, որ գիտէ սիրել։

Նկատենք սիրոյ մի յատկութիւնը.—դա զոհողութիւնն է։ Չէ կարող սէր լինել այնտեղ, ուր զոհողութեան գաղափար չը կայ։ Սէրը եսամոլութեան, անձնապաշտութեան հակադրող մեծ ոյժն է։ Դուք տեսնում էք մի սիրող հայր. եւ ինչպէս էք ճանաչում, թէ նա իսկապէս սիրող է։ Նրանով միայն, որ այդ հայրը պատրաստ է ամեն զոհողութիւն կրել իր սիրոյ առարկայի կամ առարկաների համար։ Նա պատրաստ է զոհել իր անձնական բաղդը, իր սեփական երջանկութիւնը, իր բոլոր յարմարութիւնները, միայն թէ նրա սիրոյ առարկան երջանիկ ու բաղդաւոր լինի։

Եւ այսպէս բոլոր դէպքերում։ Նոյն իսկ երբ տեսնում էք մի մարդ, որ սիրում է մի շուն, դուք զարմանալ այդտեղ կը գտնէք զոհաբերութիւն անելու, զրկանքներ, նոյն իսկ տանջանքներ կրելու ինքնայօժար պատրաստականութիւն։

Տեսել էք ինչպէս է գիւղացին սիրում իրան կերակրող կենդանիներին։ Տեսնել էլ հարկաւոր չէ։ Հանրածանօթ մի ճշմարտութիւն է, որ այդտեղ սէրը հասնում է իր բարձր աստիճանին, դառնում է ուղղակի պաշտամունք։ Չը կայ մի զոհողութիւն, որ մեր գիւղացին խնայէր այն անասունների վերաբերմամբ, որոնց նա սիրում է։

Հայը, ասացի, սիրում է գիրքը։ Բայց այդ սիրոյ տարօրինակութիւնը նրա մէջ է, որ կայ սէր, բայց չը կայ զոհողութեան յօժարութիւն։ Մի ցուրտ, ձեւական սէր։ Դուք չէք կարող ասել, թէ դա սէր չէ։ Եթէ չը լինի սէր, պէտք է, ուրեմն, որ լինի ատելութիւն կամ անտարբերութիւն։ Բայց հայը չէ ատում գիրքը. նա այնքան էլ անտարբեր չէ գրքի վերաբերմամբ, որովհետեւ տեսնում էք նրան գիրք որոնելիս, գրքով հետաքրքրւելիս։ Սէրը կայ։ Բայց եթէ նա անպտուղ է, եթէ նրանից աւելի մահվան, քան կեանքի հոտ է գալիս, դրա պատճառը միայն այն է, որ այդ սէրը զուրկ է զոհողութեան գաղափարից։

Հային գիրք տուէք, նա կընդունէ ամենամեծ հաճութեամբ։ Բայց հայից ոչինչ մի պահանջէք. նրա սէրը այնպէս չէ, որ հարկադրէ մի փոքրիկ զոհողութիւն անել, մի, թէկուզ թեթեւ, զրկանք պատճառել։

Եւ տա մահաբոյր սէր է։

Տարիների ընթացքում քանի-քանի յայտարարութիւններ, կոչեր, աղաչանքներ եմ տեսել մեր մամուլի մէջ։ Բազմաթիւ հիմնարկութիւններ—դպրոցներ, գրադարաններ, ընթերցարաններ դիմում են հայ հեղինակներին, թարգմանիչներին, հրատարակիչներին եւ խնդրում, որ իրանց գրքերից մի մի հատ նուիրեն այդ հիմնարկութիւններին։ Մի տեղ ժողովուրդն է աղքատ, բայց շատ սիրում է կարդալ, մի տեղ դպրոցն է անապահով, բայց աշակերտներ շատ ունի։

Այդ հրաւէրներն ու աղաչանքները շարունակւում են եւ այժմ։ Միայն Զարակատանից քանի քանի նամակներ են տպագրւում, որոնց մէջ իսկոյն աչքի են ընկնում «հայ հեղինակներին, թարգմանիչներին, հրատարակիչներին» բառերը։

Ամեն տեղից ուզում են։ Ուզում են Գերմանիայից, ուսանողական շրջաններից, ուզում են Թուրքաստանի զանազան կողմերից, Եգիպտոսից, Ամերիկայից։ Մի քանի ժամանակ առաջ մեր խմբագրութիւնը այդպիսի մի խնդիրք ստացաւ նոյն իսկ Մօսկվայի ուսանողութիւնից։

Ո՜րպիսի սէր դէպի գիրքը։ Բայց խեղճ հայ հեղինակ։ Այդ սէրը քեզ կենդանութիւն տալու համար չէ, այլ քեզ խեղդելու համար։

Մտածեցէք։ Եթէ հայ հեղինակը, թարգմանիչը կատարէ այդ աղաչանքները, ինչ պիտի մնայ նրան, այդ խեղճին։ Ոչ ոք չէ մտածում, որ նա գիրք է տպել տուել մեծ մասամբ պարտքով, որ նա ինքն էլ յոյս ունի, թէ իր աշխատանքից կարող է մի քանի գրօշներ առնել՝ իր մարդկային պէտքերի համար։ Ոչ ոք չէ տեսնում, որ գիրք տպողի առաջ կանգնած է մի հասարակութիւն, որ խեղդող սէր ունի դէպի գիրքը, սէր առանց զոհողութեան, գերեզմանային քաղցր սէր։ Եթէ հեղինակը ձրի բաժանէր իր գիրքը, օ որքան եւ որքան ցանկացողներ կը գտնէր նա. որքան խրախուսական, գովասանական նամակներ կը ստանար նա։ Բայց ձրի բաժանել նա չէ կարողանում։ Եւ գրքերը թափված են գրավաճառանոցում, հեղինակը նրանց վաճառման է սպասում, որ իր պարտքերը տայ. իսկ այդ միջոցին, համարեա ամեն օր, նա կարդում է հրաւէրներ, որ նուիրէ այդ գրքերից այս կամ այն հիմնարկութեան։

Ահա դաժան սէր։ Տուր ինձ, իսկ ինքդ մեռիր, որովհետեւ ես սիրում եմ առանց ամենաթեթեւ զոհողութիւն իսկ յանձն առնելու։

Գոնէ ճանապարհածախս ուղարկէին, գոնէ չը հարկադրէին, որ հեղինակը իր գիրքը նուիրելու համար հարկի ենթարկվէր, պօստին փող վճարէր իրանից։ Ո՛չ, այդ էլ չը կայ։ Մեր սէրը այնպէս է, որ դու, հեղինակ, պարտաւոր ես գիրք բերել, դնել մեր սեղանի վրա…

Այսպէս է հայը։ Թատրոն պէտք է պահել, դա չափազանց հարկաւոր է.—եւ ես հայ դերասան, դու պարտաւոր ես զոհողութիւններ անել։ Գրականութիւն է մեզ հարկաւոր. առանց գրականութեան, առանց մամուլի մենք զուլուսների պէս մի ազգ կը լինենք.—եւ հայ հեղինակ, հայ թարգմանիչ, ձրի գրքեր տուր մեզ։ Ուրիշ կերպ մենք չենք սիրի ոչ թատրոնը, ոչ գրականութիւնը։ Թատրոն՝ քաղցած դերասաններով, գրականութիւն՝ ցնցոտիներով պատած հայ հեղինակներով—ահա մենք հասկանում ենք. սա երեւոյթ է, սա ազգային պարտականութիւն կատարել է…

Օ՛հ, անիծված սէր։ Եւ ուր են մեր հեղինակները, ուր են մեր թարգմանիչները։ Ահա տարին վերջանում է, հաշւեցէք, տեսէք քանի գիրք է դուրս եկել։ Իսկ դուք դեռ շարունակում էք խնդրել «հայ հեղինակներին, թարգմանիչներին, հրատարակիչներին»։ Բայց կան նրանք։ Չէք տեսնում, որ հայի սէրը խեղդել է ամենքին, փախցրել է ասպարէզից, ոչնչացրել է։ Վաղը, միւս օրը, ով գիտէ, մի հատ մարդ էլ չի մնայ, որ օգով կերակրվող հեղինակ լինի եւ լսէ ձեր խնդիրքները։

Գրադարանները հրաշալի բաներ են։ Բայց երբ նրանց միակ պահպանողները աղքատ հեղինակներն են, դուք կուրախանաք, նայելով ձեր գրքերի դարանին։ Մի ուրախանաք. իմացէք, որ ձեր գործով խեղդել էք նրանց, որոնք գրքեր պիտի պատրաստեն ձեզ համար։

Դուք փող էք հաւաքում գրադարանի համար, տուն, ծառայ վարձելու, պահարաններ շինել տալու նպատակով։ Բայց գրքերի, հայերէն գրքերի համար աւելորդ էք համարում խնդրել սրան ու նրան, ներկայացումներ տալ, ժողովարարութիւն անել։ Գիտէք որ կայ արնաքամ, ուժասպառ հայ հեղինակը, եւ նա չի գլանայ իր պարտականութիւնը, ազգասիրաբար նուէրներ կուղարկէ ձեզ։

Դա, թոյլ տուէք ասելու, անբարոյականութիւն է։ Սիրում էք, գիտեմ այդ։ Բայց այդ գերեզմանի մէջ դուք թաղում էք գրականութեան ամբողջ ապագան։ Գիտէք սիրել, իմացէք եւ զոհողութիւններ անել այդ սիրոյ համար։ Միայն այդպիսի սէրն է ապրեցնում, կեանք, ջերմութիւն, գործունէութիւն տարածում։

—

Ինչ ասացի գրքի մասին, նոյնը կարելի է կրկնել եւ լրագրի վերաբերմամբ։ Ամեն տարւայ վերջին բազմաթիւ նամակներ են ուղարկւում խմբագրութիւններին։ Բովանդակութիւնը մի եւ նոյնն է։

Ա՜խ, ինչպէս կուզեմ տեսնել մեր հայրն
Ազատ, ապահով, կրթեալ, ինքնագոհ
…Լսկ այդ բանն ինձնից չուզենար մէկ զոհ։

Զոհը պիտի տայ հայ խմբագրութիւնը, որքան էլ նա նեղված ու անապահով լինի։ Եւ գիտէք շատ անգամ ովքեր են այդ զոհ պահանջողները։ Ստանում էք նամակ եւրոպական մի քաղաքից։ «Այստեղ, ասված է այդ նամակի մէջ, թւով հինգ կամ եօթը ուսանողներ կան, որոնք շատ են ուզում մայրենի լեզուով բան կարդալ. ուղարկեցէք լրագիրը ձրի»։ Եւ դուք մտածում էք. միթէ այդ բոլոր ուսանողները Ղազարոսներ են, միթէ նրանք չեն կարող ամիսը 10 կոպէկ գէն դնել ու լրագրի բաժանորդագինը հաւաքել այդպէս։ Կարող են, ի հարկէ, հեշտ կարող են. բայց դրա համար հարկաւոր է, որ նրանց սէրը զոհողութիւն անելու գաղափարին ծանօթ լինէր։

Եւ երբ ուսում ստացող հայ երիտասարդը զուրկ է այդպիսի սէրից, ինչ պահանջենք մեր գիւղերից։ Մի ամբողջ գիւղ խնդիրք է ուղարկում խմբագրութեան։ Ուրախանում էք. ինչպէս է գիւղը նկարագրում իր սէրը դէպի ընթերցանութիւնը։ Բայց ինչ անէ խմբագրութիւնը, երբ հնարաւորութիւն չունի զոհողութիւններ անելու։ Եւ մտածում էք. ինչ հրաշալի բան կը լինէր, եթէ իւրաքանչիւր գիւղացի մի կոպէկ գցէր դանձանակի մէջ եւ լրագրի գոնէ կէս գինը տար։ Այդպէս էլ անում են մի քանի տեղ։ Բայց շատ են այնպիսիները, որոնք չեն անում։

Դրութիւնը, ինչպէս տեսնում էք, շատ անմխիթարական է։ Ջրի տալը ապանում է գրականութիւնը, մամուլը. չը տալը արդէն այն վնասն ունի, որ ընթերցանութիւն չէ տարածվում։

Ինչ անել։

Հայը չէ հասկանում, որ գրականութիւնն էլ կարելի է բարեգործութեան առարկայ դարձնել։ Մենք շատ ունւոր, շատ դժուար հասկացող ազգ ենք։ Ի՞նչն է լաւ. հարիւրներ մսխել քէլէխի կամ պատարագների համար, թէ այդ հարիւրներով լրագիրներ, գրքեր ուղարկել կարօտ գիւղերին, հիմնարկութիւններին։

Խօսեցէք այդ մասին եւ կը տեսնէք ծիծաղ միայն։ Մէջ տեղ մնում է միայն հայի սէրը դէպի գիրքը, այդ անողորմ գերեզմանը։

Եւ այդ պատճառով էլ գիտակներ եւ միայն գիտակներ են են երեւում մեր գրականութեան, մամուլի մէջ։

Լ.

ՌՈՒՍԱՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Ուրբաթ, դեկտեմբերի 7-ին, ռուս դրամատիքական խումբը, Ադելհայմ եղբայրների մասնակցութեամբ, ներկայացրեց Գէօթէի «Ֆաուստ», որը, եթէ չենք սխալվում, Թիֆլիսում առհասարակ առաջին անգամն է խաղացվում։

Ներկայացման ժամանակ մենք սաստիկ չունեցանք «Ֆաուստի ամբողջական դէմքը տեսնել, որովհետեւ խաղում էին դրամայի միայն առաջին մասը՝ այն էլ դարձեալ ոչ ամբողջապէս, այլ զգալի կրճատումներով՝ այնպէս որ այս ներկայացման եւ Գունօյի օպերայի բնագրի մէջ եղած տարբերութիւնը համարեա շատ չնչին էր։

Գ. Գետիպան թէեւ լաւ դերասան է, բայց իբրեւ Ֆաուստ նա մեզ շատ քիչ բաւականացրեց։ Նրա ոչ խաղը եւ ոչ իսկ արտաքինն էր ֆաուստական։ Մտածող, փիլիսոփայ, կեանքի եւ բնութեան խորաթափանց գաղտնիքներին հմուտ դոկտոր Ֆաուստը բացակայում էր նրա խաղում. սա երեւաց հէնց առաջին նշանաւոր մենախօսութիւնից։ Գարոնին առհասարակ աւելի աջողվում էին Գրէտխէնի հետ տեսարանները, որոնք իր իսկական ամպլուային էին մօտենում։

Ներկայացման գլխաւոր փայլը, անկասկած, պատկանում էր պ. Ռաֆայէլ Ադէլհայմին։ Ինչպէս պարոնի Ֆրանց Մօրը, Եագօն, այնպէս էլ Մէֆիստոֆէլը մի տաղանդաւոր, ինքնատիպ երեւոյթ է։ Մէֆիստոֆէլը Գէօթէի ստեղծած հանճարեղ տիպերից մէկն է։ Գոհենի իշխանը, ի միջի այլոց այն ոգին է, որ «միշտ ժխտում է»։ Սակայն նա ոչ միայն ժխտում, այլ եւ դժոխային հեգնութեամբ ծաղրում, արհամարհում է այն ամենը, ինչ որ մարդկային է, եւ խելք եւ բանականութիւն եւ զգացմունք եւ գիտութիւն։ Ադէլհայմ շատ նուրբ կերպով էր ըմբռնել այս «խելօք» սատանայի բնաւորութիւնը։ Նա, ինչպէս միշտ, այժմ էլ միանգամայն խոյս էր տալիս արտաքին, արուեստական ձեւերով որ եւ է տպաւորութիւն թողնել, այլ ամեն ինչ ներքուստ իւրացրած՝ աշխատում էր կենդանի կերպով՝ իր սեփական անհատականութեան դրոշմով՝ վերարտադրել։ Աշակերտի հետ տեսարանը, ուր միամիտ, դպրոցական նստարանից դեռ նոր բաժանված եւ ուսման խնդրին բոլորովին լուրջ վերաբերվող պատանին եւ գիտութիւնը հեգնող կեղծ դոկտորը դէմ առ դէմ էին կանգնած—միանգամայն օրինակելի էր։ Գ. Ադէլհայմի ձայնը այդ երեկոյ շատ լաւ էր հնչում եւ փայլում էր իր ճկունութեամբ։ Գարոնի միմիկայի ճոխութիւնն արդէն աւելի էր նպաստում իր պատասխանատու դերի աջողութեանը։

Տիկին Եվգէնևայի Մարգարիտան տեղ տեղ միայն՝ աջօթելիս եւ բանտում՝ կարելի էր բաւարար համարել։ Տիկին Ալինսկայեայի Մարթան աւելի աջող էր։

Թատրոնը բոլորովին լիքն էր։

Վ. Նալբանդեան

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բժ. Ռ. Բուդաղեան „Կարիք և բարեգործութիւն" 85 եր., գինը 15 կոպ. Նոր-Նախիջեւան 1901

Հեղինակը վաղուց արդէն յայտնի է հայ հասարակութեանը։ Նրա հանրամատչելի բժշկական-առողջապահական գրքոյկները վաղուց արդէն տարածված են ժողովրդի խաւերում։

Սակայն այս վերջին գրքոյկը միանգամայն տարբերվում է առաջիններից թէ իր բովանդակութեամբ եւ թէ արծարծած գաղափարով։ Մինչեւ օրս պ. Բուդաղեան, իբրեւ մի հմուտ բժիշկ, իբրեւ մի փորձառու գիտնական, խօսում էր ֆիզիքական հիւանդութիւնների մասին, նկարագրում էր մերթ վեներական ախտերի, մերթ գեղձախտի ու ժառանգականութեան, մերթ նեարդային ու ուրիշ հիւանդութիւնների պատճառած չարիքները։ Միայն «Ո՞վ է յանցաւորը» գրքոյկում նա որոշ չափով հեռանում է այդ նիւթերից եւ շօշափում է հասարակական ընդհանուր չարիքը։

Իսկ «Կարիք եւ բարեգործութիւնը» ամբողջապէս նուիրված է այդ հարցին։ Այստեղ յարգելի հեղինակը աշխատում է ցոյց տալ, թէ ինչից է առաջ գալիս աղքատութիւնը եւ թէ ինչ միջոցներով կարելի է մաքառել նրա դէմ։

Մեր չուրջը վխտում են աղքատութեան զոհերը. մեր կեանքը աւելի ու աւելի անտանելի

է դարձնում նրանց վիճակը։ Բայց ինչն է այդ երեւոյթի պատճառը. միթէ միայն անհատական անընդունակութիւնն ու ձախորդ հանգամանքները… Ո՛չ, չարիքի սկզբնապատճառը աւելի խոր ու աւելի լայն է։ Սեփականութեան անհամաչափ բաժանման, աշխատանքի աններդաշնակ կազմակերպութեան մէջ պէտք է որոնել նրանց արմատները…

«Աղքատութիւնը, ասում է պ. Բուդաղեան, պէտք ունի ոչ թէ օգնութեան, այլ աշխատանքի. նրա դէմ կարելի է կռուել, երբ աշխատանքը կանոնաւոր կազմակերպութիւն ստանայ»…

Դրանից յետոյ նա աւելի մանրամասնօրէն խօսում է աղքատութեան պատճառների մասին եւ տալիս է այն եզրակացութեան, որ օգնութիւն տալով աննպատակայարմար է կռուել նրա դէմ, որովհետեւ այդ միջոցը տարածում է ծրիակերութիւն ու ծուլութիւն, հնարաւորութիւն տալով առանց աշխատելու ապրել, առանց աշխատելու վայելել։ Նա միանգամայն արդարացի կերպով կարծում է, որ չարիքի առաջն առնելու համար անհրաժեշտ է էժանագին ու յարմարաւոր բնակարաններ մատակարարել աշխատաւորներին, աշխատանոցներ հիմնել նրանց համար, տարածել ուսում ու գիտութիւն ժողովրդի բոլոր խաւերում, խելացի ձեւ տալ հասարակական ողորմութիւններին՝ դարձնելով գինետները—ընթերցարաններ, գարեջրատները — ժողովարաններ եւ ուժեղացնել փոխադարձ օգնութիւնը, հիմնելով զանազան համաշխատակցող ընկերութիւններ (кооперацiя), որոնց բարերար ազդեցութիւնն այնքան ուժեղ ու անհերքելի է։

Այդ միջոցներից իւրաքանչիւրի մասին խօսելիս, հեղինակը առաջ է բերում օրինակներ ու համոզիչ փաստեր եւ ցոյց է տալիս կազմակերպելու ձեւն ու եղանակը։ Այդ ամենը գալիս են ապացուցանելու, որ պ. Բուդաղեան հետաքրքրվում է ոչ միայն իր բժշկական մասնագիտութեամբ, այլ եւ հասարակական հրատապ հարցերով եւ ծանօթ է դրանց վերաբերեալ ընթացիկ հոսանքներին։

Արժէ կարդալ նրա այս գեղեցիկ աշխատութիւնը, որ այնքան օգտակար մտքեր է պարունակում իր մէջ։

Ն. Թ.

—

Նոր ստացված գրքեր. 1) „Տեղեկագիր հարիւրամեայ յոբելեանի ս. Լուսաւորչեան ազգ. հիւանդանոցին Զմիւռնիոյ 1801—1901“. Զմիւռնիա, 56 երես. 2) Максимъ Горькій. „Разсказы—“, т. пятый. Спб., 1901, ц. 1 р.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Այսօր Կովկասեան կառավարչապետի պալատում կը յայտարարվեն այն պարգեւները, որ ցուցահանդէսի գլխաւոր գնահատական մասնաժողովը նշանակել է էքսպօնենտներին։ Պարգեւների յայտարարումը յանձնված է երկրագործութեան եւ պետական կալուածների մինիստրի կովկասեան լիազօր Մեդվեդեվին։

—

Բաթումից մեզ հեռագրում են. «Հրդեհը ոչնչացնում է Րօտշիլդի տախտակի, մազութի եւ տակառների պահեստներն ու արհեստանոցները»։

—

Այսօր Վանքի մայր-եկեղեցում, նրա վերանորոգութիւնից յետոյ, առաջին անգամ տեղի կունենայ ժամերգութիւն, որին ներկայ կը լինի նաեւ Վրաստանի թեմի նախկին առաջնորդ Սուրէնեան արքեպիսկոպոսը։

—

Կովկասեան ցուցահանդէսի գլխաւոր կօմիտէտի նիստում, որ տեղի ունեցաւ հինգշաբթի, դեկտեմբերի 6-ին, որոշվեց ցուցահանդէսից մնացած 24 հազար րուբլու դէֆիցիտը ծածկել այն գումարներից, որ պէտք է վճարեն առեւտրական-արդիւնագործական հիմնարկութիւնները նրանց նշանակված մեդալների համար, ինչպէս նաեւ այն դրամներից, որոնք կը գոյանան ցուցահանդէսի շինութիւնների վաճառումից։

—

Թիֆլիսի նահանգապետը առաջարկել է Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատարին շտապել կատարելու կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի առաջարկութիւնը՝ Թիֆլիսում ստորին եւ միջնակարգ տեխնիքական ուսումնարաններ բանալու եւ Միքայէլեան արհեստաւորաց ուսումնարանի ուսումնական մասը բարւոքելու վերաբերմամբ։

—

Թիֆլիսի քաղաքային ուսումնարանական մասնաժողովը 1200 րուբլի է նշանակել առաջիկայ նոր-տարվայ եւ Ծննդեան տօների ժամանակ քաղաքային դպրոցների աշակերտների համար զուարճութիւններ կազմակերպելու գործին։ Որովհետեւ քաղաքային դպրոցների աւագ-ուսուցիչները դեկտեմբերի 5-ի նիստում կարծիք յայտնեցին ընդհանուր տօնածառի դէմ, ի նկատի առնելով անցեալ տարվայ փորձը, ուստի մասնաժողովը վճռեց զուարճութիւնների կազմակերպութիւնը յանձնել իւրաքանչիւր ուսումնարանի ուսուցչական խմբին, տալով նրանց 60, 40 եւ 25-ական րուբլի, նայէլով թէ ուսումնարանը քանի բաժանմունքից է բաղկացած։ 60 րուբլի նշանակվեց երեք բաժանմունքներից բաղկացած դպրոցներին, 40—երկու բաժանմունքով դպրոցներին եւ 25—մի բաժանմունքով դպրոցներին։

—

«Մշակի» երէկվայ համարում մենք հաղորդել էինք, որ Հաւլաբարում, մի գինետան մէջ, վէճի ժամանակ մի մշեցի սպանել է միւսին։ Սպանվողի հայրենակիցները մեզ խնդրում են յայտնել, որ մշեցուն սպանողը եղել են ոչ թէ մի ուրիշ մշեցի, այլ Թիֆլիսի Թուրք եւ հայ կինտօները։

—

ՕԴԷՍԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Կիրակի, դեկտեմբերի 2-ին, Օդէսայում տեղի ունեցաւ «Հայկական երեկոյթ», յօգուտ աղքատաց հոգաբարձութեան՝ ուսանողների կազմակերպութեամբ։ Մտնում էք «Շոգենաւային ու առեւտրական ընկերութեան» դահլիճի նախասենակը։ Իսկոյն ձեզ առաջնորդում են իբրեւ թէ «արեւելեան ճաշակով զարդարված» դէպի փոքրիկ դահլիճը։ Ասել է թէ, ըստ երեկոյթ կազմակերպողների, «արեւելեան ճաշակի զարդարանք» կազմում են պատերից կախած եւ յատակին փռած մի քանի գորգերը։ Իսկ համերգային դահլիճը երեւի «արեւմտեան ճաշակով էր զարդարված իր այս ու այն կողմ ընկած 20 տեսակ կարկատած աթոռներով… Երեկոյթը պիտի սկսվէր ըստ յայտարարութեան «ուղիղ» ժամը $8^1/_2$-ին։ Վերջապէս ժամը 10-ի մօտերքը սկսվեց երեկոյթը։ Նախ՝ օրկէստրը նուագեց Չայկովսկու «Օպրիչնիկ» օպերայի նախերգանքը. ապա բեմ բարձրացան քոնջ ու պաճախից հաւաքած, միշտ ճաշարաններում երգող դերասաններ եւ դերասանուհիներ. իւրաքանչիւր երգից յետոյ կազմակերպողները նրանց վարձատրում էին ծաղկեայ փնջերով եւ բուռն ծափահարութիւններով եւ նոյն իսկ Թանգագին ընծաներով՝ դարձեալ կազմակերպողների կողմից… Ամբողջ երեք ժամ, բայց էսթէտիկական բաւականութեան եւ ոչ մի կաթիլ։ Հայկական երգեցողութիւնից եւ եղանակներից ոչ մի նմուշ, եթէ չը հաշւենք երաժշտական խմբի «Զէյթունցինե-րը», որին Աստուած «Զէյթունցիներ» համարէ։ Յայտարարված էր, որ համերգային բաժանմունքից յետոյ պիտի լինեն լէզգինկա եւ ազգային պարեր՝ սազանդարի նուագածութեամբ։ Սակայն «ազգային պարեր» ասելով, կարծեմ հայկական ժողովրդական պարեր պիտի հասկանալ, այն ինչ մի վրացի պարեց լէզգինկա եւ մի հայ՝ ուզունդարա, եւ ուրիշ ոչինչ. իսկ ո՞ւր մնացին «ազգային պարերը». բանից դուրս է գալիս ուրեմն, որ լէզգինկան «լէզգինկա» է, իսկ ուզունդարան՝ «ազգային պար…» Նրանք, որոնք գնացել էին իսկական «հայկական երեկոյթ» տեսնելու՝ դառն տպաւորութիւնների տակ ցրվեցին։ Նոյն իսկ եկած էին Քիշինեվից, Աքկերմանից եւ շրջակայ տեղերից տեսնելու հայ ուսանողութեան երկու ամսվայ աշխատանքների պտուղը… Վերջը սկսվեց ուսանողութեան իսկական տօնախմբութիւնը—«բալէտը», որը, ինչ ասել կուզէ, տեւեց մինչեւ համարեա առաւօտ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կիսապաշտօնական «Norddeutsche Allg. Zeitg.» լրագիրը մի երկար հաղորդագրութիւն տպեց, որի մէջ մանրամասն բացատրում է գնէզնեան դատի իսկական դրութիւնը։ Լրագիրն ասում է. «Պօզնանեան նահանգի բարձրագոյն նախագահը դեռ 1834 թւին կարգադրութիւն արեց, որպէս զի գերմանական լեզուն գիտցող ուսուցիչները ուսուցանեն մանուկներին հերթով գերմանական եւ լեհական լեզուներով, աշխատելով մի եւ նոյն ժամանակ, որպէս զի գերմանական լեզուն աւելի յաճախ գործ դնեն աշակերտները։ Այդ կարգադրութեան դէմ բողոքեց Պօզնանի շրջանական սէյմը, որը պահանջում էր լեհական լեզուին աւելի մեծ իրաւունքներ տալ։ Ի նկատի ունենալով այդ պահանջը, 1842 թւին հրատարակվեց մի հրահանգ, որի հիման վրա տարրական դպրոցներում դպրոց յաճախող մանուկների մեծամասնութեան մայրենի լեզուով պէտք է կատարվէր դասաւանդութիւնը։ Իսկ 1872 թւին, երբ կամեցան արմատականապէս վերաքննել լեզուների հարցը դպրոցական գործում, պարզվեց, որ վերոյիշեալ հրահանգի հետեւանքները չափազանց ողբալի են եղել։ Լեհ երեխաները ոչ միայն չէին կարողանում գերմաներէն սովորել, այլ, ընդհակառակն, գերմանացի երեխաները ուղղակի լեհանում էին։ Գերմանական լեզուն կրօնի դասատուութեան մէջ մտցնելու նորագոյն հրամանագիրը դպրոցական իշխանութիւնները մեծ զգուշութեամբ էին գործադրում։ Այդ բանը, սակայն, չէր գոհացնում լեհական «ազգային կուսակցութեան», որը սկսեց անընդհատ ցոյցեր անել։ Վրժէշենէեան դպրոցում կրօնի դասատուութիւնը գերմանական լեզուով սկսվեց ներկայ տարին Զատկի տօներից յետոյ, որի ժամանակ պարզվեց, որ երեխաները այդ առարկան մեծ աջողութեամբ են սովորում գերմաներէն լեզուով։ Սակայն, երկու շաբաթ անցնելուց յետոյ դրութիւնը հիմնովին փոխվեց։ Երեխաները սկսեցին աւելի յաճախ եւ յաճախ հրաժարվել գերմանական դասագրքեր գործածելուց եւ, վերջ ի վերջոյ, դադարեցին դասերի ժամանակ պատասխանել գերմաներէն լեզուով նրանց առաջարկված հարցերին։ Ի նկատի ունենալով այդ, դպրոցների տեսուչը դիմեց բարձր իշխանութիւններին եւ հարցրեց, թէ ինչպէս պէտք է վարվել երեխաների այդպիսի յամառութիւն ցոյց տալու դէպքում։ Ի պատասխան այդ հարցմունքի, իշխանութիւնները հրամանագրեցին, թէ այդպիսի դէպքերում երեխաներին պէտք է կարցեր նստեցնել, իսկ ծայրայեղ դէպքում մարմնական պատժի պէտք է ենթարկել նրանց։ Տեսուչը առաջ աշխատում էր համոզել երեխաներին, բայց երբ այդ միջոցը չօգնեց, ամենից շատ յամառութիւն ցոյց տուող երեխաներին կարցեր նստեցրին, իսկ մի քանիսներին հարուածներ տուեցին մարմնի զանազան մասերում»։

—Ինչպէս «Information» լրագիրը հաղորդում է, Չէրնօգորիայի իշխան Նիկօլայ գնում է Պարիզ եւ շատ հաւանական է, որ կայցելէ Պետերբուրգ եւ Հռօմ։ Նրա ճանապարհորդութեան նպատակն է, անկասկած, նախ եւ առաջ մի մեծ փոխառութիւն անել, որովհետեւ այժմ արդէն ճիշտ յայտնի է, որ Ռուսաստանը դիտաւորութիւն չունի օգնել չէրնօգորիական պալատին։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մ Ա Ն Ր Ա Ն Կ Ա Ր

—

Ես նստած էի «Մշակի» խմբագրատանը եւ կարդում էի մի պատկերազարդ հրատարակութեան վերջին տետրը, երբ ներս մտաւ նամակաբերը։

Խմբագրատանը սպասում էին նոր պօստի։ Այդ օրը նամակաբերը ուշացել էր, ուստի նրա գալը մի առանձին ուրախութիւն պատճառեց։

Նամակաբերը թափեց սեղանի վրա նամակների մի մեծ կոյտ եւ հեռացաւ։

—Արդեօք ես նամակ չունե՞մ, հարցրեց լրագրի աշխատակիցներից մէկը։

—Ես էլ եմ սպասում նամակի, յայտնեց մի ուրիշ աշխատակից։

Նամակների հասցէները աչքի անցնելուց յետոյ երեւաց, որ նամակների կէսը պատկանում է խմբագրութեան, իսկ մնացածը զանազան անձերի։

Ես էլ այդ օրը ստացայ երեք նամակ իմ ծանօթներից, որոնցից մէկը շատ հետաքրքրական տեղեկութիւններ էր հաղորդում Էջմիածնի նորագոյն «աստուածաբանների» ախրագործութիւնների մասին։

Իմ նամակների մասին, որոնց թիւը ամեն օր մեծանում է, կը խօսեմ մի ուրիշ անգամ։

Այսօր պէտք է գրաղեցնեմ իմ ընթերցողին խմբագրութեան ուղղված մի քանի նամակների բովանդակութեամբ։

Պատուիրած նամակներից մէկի մէջ կային մի քանի կ ե ր պ ա ս ն ե ր ի նմուշներ։

—Ինչպէս էք, պարոններ, հաւանում այս նմուշները, դիմեց մեզ խմբագիրը՝ ցոյց տալով այդ նմուշները։

—Ի՞նչ նմուշներ են, հարցրինք մենք։

—Սրանք պատրաստվում են մեր գաւառում, այն էլ հասարակ արհեստանոցում։

Մենք անտղեցինք նմուշները եւ նրանց մեծ մասը հաւանեցինք։

—Այդ նմուշները, յայտնեց խմբագիրը, ուղարկվել են մեզ, որպէս զի մենք ցոյց տանք համեստ անձերի եւ տեղեկանանք, թէ ինչ եղանակով կարելի կը լինի նրանց վաճառահանել։

—Ինչո՞ւ են դիմել խմբագրութեան, հարցրի ես։

—Նրանք չը գիտեն՝ թէ ում դիմեն, պատասխանեց խմբագիրը։ Նրանք ներողութիւն են խնդրում, որ ստիպված են նեղութիւն պատճառել խմբագրութեան։ Տեսնենք գուցէ կարողանանք տեղեկութիւններ ժողովել եւ հաղորդել։

Մինչ մենք ուսումնասիրում էինք այդ նմուշները, խմբագիրը դրեց մեր առաջ մի թերթիկ, որի վրա նկարված էին գեղեցիկ ծ ա ղ կ ա գ ր ե ր եւ թ ա շ ն ա գ ր ե ր։

—Ինչպէ՞ս էք հաւանում այս տառերը, հարցրեց նա։

—Սա մի օրիորդից է, որ ուղարկել է խմբագրութեան իր կազմած ամբողջ տառերից մի թերթ իբրեւ նմուշ եւ խնդրում է, որ մենք գտնենք նրա աշխատութեան համար հ ր ա տ ա ր ա կ ի չ ն ե ր։

Արդարեւ գեղեցիկ տառեր էին, մանաւանդ ծաղկագրերը։

—Միթէ նա ինքը չէր կարող հրատարակել, հարցրեց մէկը։

—Երեւի ոչ, պատասխանեց խմբագիրը։ Օրիորդը ներողութիւն է խնդրում, որ նա ստիպված է նեղութիւն պատճառել խմբագրութեանը։ Չը գիտեմ, արդեօք, ո՞վ կարող է յանձն առնել մի այդ տեսակ գործ։

Մենք առաջարկեցինք մի քանի ծրագիրներ, բայց ոչ մի վերջնական եզրակացութեան չեկանք։

Միւս նամակները վերաբերում էին խմբագրութեան։ Նրանցից մի քանիսը պարունակում էին լուրեր եւ անյետաձգելի նիւթեր։ Նամակները ենթարկվեցին խմբագրական գրիչների արագ բովագործութեան, որպէս զի շուտով ուղարկվեն տպարան։

—

Ես բռնել էի ձեռքումս կերպասների նմուշները եւ տառերի նկարները եւ մտածութեան մէջ էի ընկել։

—Որքան օգնութիւն կարելի է հասցնել գաւառի մարդկանց, որոնք յաճախ անպաշտպան վիճակի մէջ են զգում իրանց ամենահասարակ դէպքերում…

Այդպէս մտածում էի, երբ խմբագիրը յանկարծ դրեց իմ առաջ մի նամակ։ Նա կարծես գուշակել էր իմ մտածմունքները։

Կարդացի նամակը։

Գրողը նախ եւ առաջ ներողութիւն էր խնդրում, որ նա ստիպված է նեղութիւն պատճառել խմբագրութեան եւ յետոյ յայտնելով, որ նա մի քանի աջող փորձեր է արել կ ա ւ ե ա յ, ք ա ր ե ա յ ա մ ա ն ն ե ր շինելու, խնդրում էր աջակցութիւն իր սկսած գործը զարգացնելու եւ ընդարձակելու։

Խմբագրատանը հերթական ամենաշտապողական գործերը վերջացան։ Ես օգտվեցի ազատ րոպէներից եւ խօսեցի ինձ հետաքրքրող հարցի մասին։

—Ի՞նչ էք մտադիր անել այս նամակների վերաբերութեամբ, հարցրի ես։

—Եթէ մեզ օգնողներ լինեն իրանց խորհուրդներով եւ գործով, պատասխանեց խմբագիրը, մենք կարող կը լինենք բաւարարութիւն տալ նամակ գրողներին։

—Պէտք է անպատճառ պաշտպանել այդ մարդկանց, ասացի ես։

—Շատ ցանկալի է, համաձայնվեցին բոլորը։

Ինձ համար հետաքրքրական էր, թէ արդեօք շատե՞րն են այդ տեսակ հարցերով դիմում խմբագրութեանը, թէ սրանք բացառութիւններ են։

Խմբագիրը ցոյց տուեց մի արկղ նամակներով լիքը։

—Եթէ հետաքրքրվում էք, առաջարկեց նա, ահա այստեղ շատ կան զանազան տեսակ դիմումներ։

Ես հաճութեամբ մօտեցայ արկղին եւ սկսեցի ծանօթանալ նամակների հետ։

—

Նամակներից մէկը գրում էր մի երիտասարդ, որ մտադիր է գործնական գիտութիւններ ձեռք բերել՝ գաւառում ապրելու եւ գործելու համար։

Ներեցէք, ասված էր նամակի մէջ, որ ստիպված եմ նեղութիւն պատճառել խմբագրութեանը, բայց չը գիտեմ թէ ում կարող էի դիմել իմ հարցերով։ Ես խնդրում եմ ցոյց տալ թէ ո՞րտեղ, ո՞ր դպրոցում, ո՞ր կալուածքում ես կարող էի սովորել կատարելագործված գիւղատնտեսութիւն, որպէս զի յետոյ, վերադարձած մեր գաւառը, ես գործեմ հայրենի օջախում։

Նամակը գրված էր պարզ եւ անկեղծ ոճով։

Ցիրաւի, որքան ցանկալի կը լինէր, որ երիտասարդի տենչանքները իրագործվէին գործնականապէս։

Մի ուրիշ նամակ ասում էր՝

Ներեցէք, որ ստիպված եմ նեղութիւն պատճառել խմբագրութեանը, բայց իբրեւ բացառութիւն չնորհք արէք իմ խնդիրքը կատարելու։ Ես ուղարկում եմ այս նամակի հետ առանձին արկղով մի քանի հ ա ն ք ե ր եւ հ ո ղ ե ր. խորհրդակցեցէք այդտեղի քիմիկոսների եւ գիտցողների հետ եւ յայտնեցէք, թէ դրանք ինչ են եւ ինչ գործադրութիւն կարող են ունենալ։

Երրորդ նամակի մէջ ասված էր՝

Ներեցէք, որ ստիպված եմ ձեր բազմազբաղ ժամանակը խլելու եւ մի նեղութիւն պատճառելու. խնդրեմ կազմէք մեր փոքրիկ եւ նոր կազմակերպվող գ ր ա դ ա ր ա ն ի համար ընթերցանութեան գրքերի մի ամփոփ ցուցակ եւ մեզ ուղարկէք։ Եթէ ձեզ չը դիմենք, ում դիմենք։

Չորրորդ նամակ՝

Ներեցէք ձեզ պատճառած նեղութեան համար, եւ խորհուրդ տուէք, թէ ինչ տեսակ դ պ ր ո ց բանանք մեր տեղում, որպէս զի նա նպատակայարմար լինի մեր տեղական պահանջներին։

Հինգերորդ նամակ՝

Ներեցէք, որ ստիպված ենք նեղութիւն պատճառել...

Ինչպէս տեսնում էք, ընթերցող, բոլոր նամակներն էլ սկսվում են ներողութիւնից այն նեղութեան համար, որ նրանք պէտք է պատճառեն խմբագրութեան իրանց խնդիրքով, ուստի ես այլ եւս չեմ կրկնելու այդ նախադասութիւնը, համարելով, որ դա ինքն ըստ ինքեան պէտք է հասկացվի:

Հինգերորդ նամակի հեղինակը խնդրում էր յայտնել, թէ որ ֆիրմաներից նա կարող էր ձեռք բերել ամենաէժան եւ ամենալաւ գութաններ իրանց գիւղի համար:

Վեցերորդը խնդրում էր վարձել նրանց դպրոցի համար մի լաւ ուսուցիչ, որին ճանաչում լինէր եւ որի վրա վստահութիւն ունենար խմբագրութիւնը:

Եօթներորդը յայտնում էր, որ նա հնարել է ներմնելու գործիք եւ ցանկանում է ստանալ արտօնութեան վկայական, բայց չը գիտէ ում դիմել:

Ութերորդը հարցնում էր, թէ ինչ ձեւով նա կարող է իրան համար որդեգրել մի առողջ եւ խելօք մանուկ, որը կարողանար արժանաւոր ժառանգ լինել:

Իններորդը յայտնելով, որ ինքը ունի մի որոշ գումար, խնդրում էր խորհուրդ տալ կազմելու մի նպատակայարմար կտակ բարեգործական նպատակով:

Տասներորդը մանրամասն պատմում էր իր ամուսնական կեանքի դժոխքը եւ խորհուրդ էր հարցնում, թէ ինչ ձեւով նա կարող է ամուսնալուծութիւն ձեռք բերել:

Տասնմէկերորդը խնդրում էր գտնել իր երեխաների համար խոհեմ, համեստ մի հայուհի—բոննա ձեռնտու վարձատրութեամբ:

Տասներկուերորդը խնդրում էր կազմել նրա համար հայ գործողների լուսանկարների ժողովածու եւ ուղարկել նրան վերադիր վճարով:

Եւ այլն եւ այլն:

Արկղի մէջ կար մինչեւ 200 նամակ: Ես թերթեցի շատերը, բայց այլ եւս չէի կարդում մանրամասնօրէն, այլ միայն որոնում էի խնդիրքի իմաստը:

Նամակները շատ էին թւով եւ նրանց ուշադրութեամբ ուսումնասիրելու համար շատ ժամանակ էր հարկաւոր: Այդ պէտք էր յատկացնել մի ուրիշ աւելի ազատ ժամանակի: Կային այդ նամակների մէջ նաեւ ծիծաղելի եւ պարզամիտ բաներ, իսկ երբեմն եւ մեծ անհեթեթութիւններ, բայց նամակների մեծամասնութիւնը գրաւում էր իմ ուշադրութիւնը իր դրական յատկութիւններով:

—Հետաքրքրական են եւ շատ հետաքրքրական, բացականչեցի ես: Սակայն կարողանում էք դուք արդեօք գոհացնել այդ հարց տուողներին.

—Փորձեցինք, պատասխանեցին խմբագրութեան անդամները, բայց այդ գործերով կանոնաւոր կերպով զբաղվել մենք անկարող ենք: Շատ հեշտ է նամակ գրելը եւ հարց տալը, բայց նրան պատասխանելը պահանջում է յաճախ մի քանի օրվայ եւ երբեմն մի քանի շաբաթվայ աշխատանք:

—Ճիշտ է, համաձայնվեցի ես, որ հարցերից մի քանիսը բարդ են եւ պահանջում են տեղեկութիւններ ժողովել զանազան աղբիւրներից եւ հիմնարկութիւններից:

—Անցեալ տարի, նկատեց խմբագիրը, ես նուիրեցի տասն երեկոյ յատկապէս այդ նամակներին եւ հազիւ կարողացայ մի երեսուն նամակի պատասխան տալ այն մանրամասնութեամբ եւ լրջութեամբ, որոնք կարեւոր էին իսկական օգնութիւն հասցնելու համար, սակայն այդ դիմումները անվերջ են եւ խմբագրութեանը տալիս են այնպիսի մի ծանր յանձնարարութիւն, որ նա անկարող է նրան կատարել, չը վնասելով իր անմիջական լրագրական պարտաւորութիւններին:

—Պէտք է մի առանձին մարդ հրաւիրել այդ նամակներով զբաղվելու համար, նկատեց կատակով խմբագրութեան անդամներից մէկը:

—Այո, նկատեց միւսը, շատ ախորժելի է եւ նախանձելի, որ գաւառը այդքան մեծ հաւատով է վերաբերվում մեր խմբագրութեան եւ նրան է դիմում իր ամեն տեսակ ցաւերով, հոգսերով ու հարցերով: Բայց այդ բոլորը մեր անմիջական գործի համար երկրորդական նշանակութիւն ունի: Մենք ունենք լրագրական պարտաւորութիւններ, որոնք նախ եւ առաջ պէտք է մեզ զբաղեցնեն եւ որոնց վերաբերութեամբ հասարակութիւնը յայտնում է իր պահանջները: Կողմնակի, մասնաւոր շատ օգտաւէտ գործեր կան, բայց չէ կարող այդ բոլորը կատարել մի խմբագրութիւն:

—Բոլորն էլ ներողութիւն են խնդրում, որ նրանք ստիպված են նեղութիւն պատճառել խմբագրութեան, բայց դուցէ չը գիտեն, որ այդպէս գրողները եւ դիմողները ոչ թէ տասնեակներով են, այլ հարիւրներով: Ֆիզիքապէս անկարող ենք գոհացում տալ նրանց:

Վիճաբանութիւնը շարունակվեց մի կէս ժամ: Բոլորն էլ համակրութեամբ եւ հոգածութեամբ էին վերաբերվում դիմում անողներին, բայց նկատում էին, որ նրանց բաւարարութիւն տալը մեծ ծանրութիւն է պատճառում խմբագրութեան:

—Եթէ նամակ գրողները դիմէին խմբագրութեան ոչ անմիջապէս, այլ, օրինակ, Թիֆլիսում գտնվող կողմնակի անձերի միջոցով, այն ժամանակ կը թեթեւանար խմբագրութեան գործը: Խմբագրութիւնը այդ անձերին կարող էր ցուցմունքներ անել, թէ ինչ միջոցներով նրանք կարող են պարզել իրանց թիւրիմացութիւնները եւ որտեղից հաւաքել անհրաժեշտ տեղեկութիւնները:

—Դա աւելի հեշտ ձեւ է խմբագրութեան համար, համաձայնեցին միւսները:

—Օհ, եթէ իմանայիք, ասաց խմբագիրը, որքան ծանր է մեզ համար, երբ մենք անկարող ենք լինում պատասխանել նամակ գրողներին եւ նրանց բաւարարութիւն տալ: Անում ենք, որքան կարող ենք, բայց մեզնից աւելի են պահանջում:

Խմբագրական գրասենեակի փակելու ժամը վաղուց անցել էր:

Մենք ցրվեցինք:

—Որքան գործ կայ կատարելու ամեն տեղ, մտածում էի, որքան մարդիկ կան սպասող բարի խորհուրդների, բայց եւ որքան ցանկութիւններ ու գիտաւորութիւններ մնում են քնած ու թմրած, կարողութիւն չունենալով գործնական արտայայտութիւն ստանալու:

Որքան էլ ցանկանայ լրագիրը լայն կերպով ըմբռնելու իր պարտաւորութիւնները, նա անկարող է գոհացում տալ կեանքի մէջ երեւան եկող հազար տեսակ մասնաւոր հարցերին:

Թող ինտելիգենտ մարդը մտնի մեր գաւառի շրջանները եւ ցոյց տայ փոքր ինչ ուշադրութիւն դէպի տեղական կարիքները եւ նա ազատ ժամանակ չի ունենայ, որը այժմ նա խեղդում է թղթախաղի եւ քէֆերի մէջ:

Վրձին

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

7 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Դեկտեմբերի 6-ին, Նորին Կայսերական Մեծութեան անուանակոչութեան օրը, Բարձրագոյն ներկայութեամբ Միխայլովսկի մանէժում կայացաւ եկեղեցական հանդէսը: Վերջանալուց յետոյ Ձմերային պալատում տեղի ունեցաւ նախաճաշ, որին հրաւիրված էին չէրնոգօրիական իշխան Նիկոլայ, Մեծ Իշխանները, պաշտօնատար անձինք եւ զօրքերի մասերին մասնակցող օֆիցէրները:—Դեկտեմբերի 6-ին Նորին Բարձրութիւն Թագաժառանգը առաւօտեան վերադարձաւ Բեռլինից Պետերբուրգ:—Դեկտեմբերի 6-ին, Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան օրը, Ձմերային պալատի եկեղեցում մատուցվեց պատարագ, որին ներկայ էին Նոցա Կայսերական Մեծութիւններ Թագաւոր Կայսրը եւ Թագուհի Կայսրուհիներ Մարիա Ֆէօդորօվնա եւ Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնա, Թագաժառանգը, չէրնոգօրիական իշխան Նիկոլայ եւ Կայսերական Ընտանիքի անդամները: Ժամասացութեան վերջը Նոցա Մեծութիւններին շնորհաւորութիւններ մատուցին պալատական պաշտօնեաները, սվիտան, մինիստրները, գլխաւոր կառավարիչները եւ մնացած ներկայ եղող անձինք:—Դեկտեմբերի 6-ին, Նորին Կայսերական Մեծութեան անուանակոչութեան բարձր հանդիսաւոր օրը, մայրաքաղաքը զարդարվեց դրօշակներով. բոլոր տաճարներում ժամասացութիւններ կատարվեցին՝ մաղթելով բազում տարիներ Վեհափառ Անուանակոչին եւ ամբողջ Արքայական Տանը: Իսակիեվսկի տաճարում ժամասացութիւնը մի առանձին հանդիսաւորութիւն ունէր. տաճարում մաղթանքներ կատարեցին եկեղեցական իշխանապետութեան բարձրագոյն ներկայացուցիչները: Երեկոյեան մայրաքաղաքը փառաւոր կերպով լուսավառված էր:—Դեկտեմբերի 6-ին Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնա, 3 ժամ 30 րոպէին կէսօրից յետոյ, Պետերբուրգից ճանապարհ ընկաւ Գատչինօ:—Դեկտեմբերի 6-ին Նոցա Մեծութիւններ Թագաւոր Կայսրը եւ Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնա ճանապարհ ընկան Ցարսկօէ-Սելօ, ուր վաղօրօք ժամանեցին Գատչինայից Նոցա Մեծութիւնների Օգոստափառ Երեխաները:—Դեկտեմբերի 6-ին, Նիկօլայեվսկայա երկաթուղու յիսնամեայ յոբելեանի առիթով, պետերբուրգեան կայարանում, հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրի, երկաթուղու ծառայողների եւ բազմաթիւ հրաւիրվածների ներկայութեամբ, հանդիսաւոր մաղթանք կատարվեց:—Հէլսինգֆորսից, Կօվնօից, Վիտեբսկից, Թիֆլիսից, Նովգորոդից, Կալուգայից, Մոսկվայից եւ Կազանից հեռագիրներ են ստացված՝ հանդիսաւոր մաղթանքների մասին Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան առիթով:

ՎԱՐՇԱՎԱ: Վարշավայի անգլիական հիւպատոսը հաղորդեց «Варшавскій Курьеръ» լրագրի խմբագրութեանը, թէ ինքը դիմել է իր կառավարութեանը՝ ձիեր գնելու նախագծով այս երկրում եւ ներքին նահանգներում անգլիական հեծելազօրքի համար, բայց մինչեւ այժմ ոչինչ կարգադրութիւններ չէ ստացել եւ այդ պատճառով մեծ թւով ձիեր ուղարկելու մասին լուրերը անհիմն է համարում, որ տարածել են չարչիները՝ գները արուեստական կերպով բարձրացնելու համար շուկաներում:—Տեղական լրագիրների խօսքով՝ Գերմանիայից ապրանքների արտահանումը դէպի Ռուսաստան նշանաւոր կերպով պակասեց:

ՍԱՐԱՏՕՎ: Քաղաքային դուման պրէմիաներ տուեց Կայսր Ալէքսանդր II-ի արձանի նախագծի համար 1500 ր. Վոլկօնսկուն եւ 500 ր. Պէրէլմանին:

ԲԵՌԼԻՆ: Այն ճաշին, որ երէկ տրվեց պալատում արձանների վերջին խումբը գնելու առիթով Յաղթութեան Ծառուղում, կայսրը ճառ արտասանեց, որի մէջ յիշեցրեց, թէ այսօրվան օրը, որ յաւերժացրվեց Յաղթութեան Ծառուղի աւարտմամբ, տարեդարձ է ժողովրդագիտութեան թանգարանի օծման, որ բացեց 1886 թւին Ֆրիդրիխ կայսրը եւ գեղարուեստի շրջանում նրա մեծատաղանդ ամուսինը: Կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց աշխատանքներին մասնակցող արուեստագէտներին եւ հաղորդեց, որ առանձին խմբերի պրօգրամը կազմել է արքայական տան պատմագիր պրօֆէսոր Կօզէր. նրա իրագործման ժամանակ կայսրը, փոխանակ յանձնաժողովի, ժիւրիի, մրցանակի, ընտրեց մի ճանապարհ, որով աշխատանքները անմիջապէս յանձնեց արուեստագէտներին կլասիքական էպօխայի հին փորձված եղանակով եւ Ռէյնոլդ Բէգասի օգնութեամբ աջողվեց կազմել արուեստագէտների մի յայտնի թիւ այդ նպատակի համար: Նրանց գործունէութեան կատարեալ ազատութեան հնարաւորութիւն տրվեց եւ փորձն աջողվեց: Ամենքը գոհունակութեան զգացմունքով պէտք է նայեն Յաղթութեան Ծառուղի կառուցման վրա: Կայսրը մանրամասնութիւնների մէջ չէ մտնում, բաւականանալով միայն ընդհանուր ուղղութեամբ: Խօսելով հպարտութեան եւ ուրախութեան զգացմունքով այն բանի առիթով, որ Բեռլինը կարող է ցոյց տալ աշխարհին այնպիսի արուեստագէտներ, որոնք ընդունակ եղան ի կատար ածել մի այսպիսի մեծ գործ, կայսրը աւելացրեց, որ Բեռլինի քանդակագործական դպրոցը կանգնած է այնպիսի բարձրութեան վրա, որ հազիւ թէ հնարաւոր էր մինչեւ անգամ վերածնութեան շրջանում. դրան ապացոյց է Բէգասը, որի գեղարուեստական հայեացքները հիմնված են հին գեղարուեստի ծանօթութեան վրա եւ որը ղեկավարող դեր էր կատարում շատերի համար մեծ խնդիրը լուծելու ժամանակ, նման այն բանի, ինչպէս դա տեղի ունէր միջին դարերում Իտալիայում, եւ Պէրգամեան թանգարանի այսօրվայ բացումը նշանաւոր գլուխ է կազմում մեր պետութեան պատմութեան մէջ, որովհետեւ նրա մէջ թագնված է գեղեցկութիւնների այնպիսի առատութիւն, որ չէ էլ կարելի երեւակայել նրանից աւելի հոյակապ ներդաշնակութիւն: Գեղարուեստը վերցնում է բնութիւնից, որ ընթանում է Արարչից սահմանված յաւիտենական օրէնքներով՝ հոյակապ կլասիքական գործեր եւ ուսուցանում է, որ այդ շրջանում նոյնպէս գոյութիւն ունեն գեղեցկութեան, ներդաշնակութեան եւ էսթէտիկայի օրէնքներ, որոնք ապշեցնելու չափ արտայայտված են, եւ մենք առանձնապէս լաւ աշխատութիւնների վրա պարծանքով մատնացոյց ենք անում, որպէս այնպիսիների վրա, որոնք մօտենում են այդ աշխատութիւններին: Կայսրը ապա նկատեց, որ մեր առաջն է դեռ ժամանակակից հովերից ազատ մի քանդակագործ, որը չէ հրաժարվել հին մեծ սկզբունքներից: Գեղարուեստը, որ դուրս է գալիս էսթէտիկական օրէնքների սահմաններից, գործարանական մի արդիւնք է ներկայացնում. աւելի տեխնիկական բնաւորութիւն ունեցող նպատակներին ձգտելը պատճառ է դառնում, որ սխալներ են գործվում գեղարուեստի նախաղբիւրների դէմ: Այս գեղարուեստը պէտք է դաստիարակէ ժողովուրդները, տեղծէ ազգաբնակութեան ստորին դասերի մէջ իդէալներ. գերմանական ժողովրդի մէջ մեծ իդէալները մշտական բարիք դարձան, այն ինչ ուրիշ ազգերի մօտ նրանք աւել կամ պակաս չափով կորան. դրան է վերաբերում նոյնպէս բանւոր դասակարգերի ազնուացումը գեղարուեստի օգնութեամբ... (Այս ճառի մի մասը աղաւաղված է)... Աշխատանքին պէտք է մասնակցէ ամբողջ ժողովուրդը: Գեղարուեստը կօգնէ այստեղ, եթէ նա բարձրացնում է ժողովուրդը: Փոխանակ իջնելու դէպի կեղտատար խողովակը, արուեստագէտները պարտաւոր են եռանդով հանդէս գալ այդպիսի ուղղութիւնների դէմ. անկասկած, նրանց կողմնակիցների շրջանում գտնվում են գործունեայ բնաւորութիւններ, ամենալաւ դիտաւորութիւններով: Իսկական արուեստագէտը կարիք չունի շուկայի յատուկ կանչոցների մէջ: Յունաստանի եւ Իտալական Ռընէսանսի մեծ վարդապետները հասկացողութիւն չունէին այժմեան լրագրական րէկլամների մասին եւ աշխատում էին՝ ինչպէս իրանք մտածում էին, թողնելով մարդկանց ասելու, ինչ որ ցանկանում են: Իւրաքանչիւր մարդ հասկացողութեան զգացմունք ունի այն բանի, ինչ որ զզուելի կամ գեղեցիկ է: Դուք հարկաւոր էք ինձ այդ զգացմունքը զարգացնելու համար ժողովրդի մէջ: Շնորհակալութիւն եմ յայտնում ձեզ այն բանի համար, որ դուք մի այդպիսի գործ կատարեցիք Յաղթութեան Ծառուղում: Օտարազգիների վրա արած տպաւորութիւնը ճնշող է. ամեն տեղ մի անսովոր յարգանք է նկատվում դէպի գերմանական քանդակագործութիւնը. եւ թող նա սրանից յետոյ եւս մնայ այդպիսի բարձրութեան վրա: Այդ դէպքում ժողովուրդը կարող է սիրել գեղարուեստը եւ բարձր պահել իդէալը»: Կայսրը խմեց բոլոր ներկայ եղողների կենացը եւ կրկին անգամ իր սրտագին շնորհակալութիւնը յայտնեց:

ՊԵԿԻՆ: Չինական արքունիքը շարունակում է ճանապարհը դէպի Պեկին:

ԼՈՐԵՆՑՕ-ՄԱՐԿԵԶ: Անգլիական գլխաւոր կոմիսարի ներկայացուցիչը եւ պորտուգալական ընդհանուր նահանգապետը Մօզամբիկում ստորագրեցին համաձայնութիւն, որով Դելագօի երկաթուղին նորից բացվում է ամենքի համար այն հիմքերով, որոնք գոյութիւն ունէին պատերազմից առաջ:

ԲԵՌԼԻՆ: 39-րորդ դրագունեան գնդի պատգամաւորութիւնը նախաճաշի էր հրաւիրված Նոցա Մեծութիւնների մօտ:

ԲԵՌԼԻՆ: Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան մեծահանդէս օրվայ առիթով դեսպանատան եկեղեցում մատուցվեց պատարագ, որին ներկայ էին դեսպան Օստէն-Սակէն իր ամուսնու հետ, յունական եւ սերբիական դեսպանները եւ ուրիշները: Պատարագից յետոյ դեսպանի մօտ նախաճաշիկ կար:—Պրինց Հէնրիխ իր ամուսնու հետ ներկայ էր Կիլում այն պատարագին, որ մատուցվեց «Аскольдъ»-ի վրա. երեկոյեան տեղի ունեցաւ ճաշ Կիլի պալատում:

ՎԻԵՆՆԱ: Ռուսաց Կայսրի անուանակոչութեան առիթով ռուսաց դեսպանատանը տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր մաղթանք, որին ներկայ էին դեսպանը, դեսպանութեան ծառայողները եւ ռուս գաղութի անդամները: Ռուսաց կայսրի անուանակոչութեան առիթով տեղի ունեցաւ երեկոյեան Բարձրագոյն ճաշ Հօֆբուրգում: Ճաշին ներկայ էին կայսրը, էրցհերցոգ Ֆրանց-Ֆերդինանդ, ռուսաց դեսպանը դեսպանատան ծառայողների հետ, արտաքին գործերի մինիստրը, մինիստր-նախագահը եւ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ: Ճաշի ժամանակ կայսրը առաջարկեց ռուսաց կայսրի կենացը:

ՆՈՎԳՈՐՈԴ: Ամենասաստիկ բուք է, որ լցնում է փողոցներն ու տները ձիւնով. մանաւանդ տանջվում են գիւղերը, ուր անհնարին է անասունների կեր գտնել: Չը տեսնված ձիւնակոյտերը դադարեցրել են փայտ, չոր խոտ բերելը:

ԼՈՆԴՈՆ: Ռուս պատուիրակները այսօր երեկոյեան «Բէդֆօրդ-Օտէլում» ճաշ տուին ռուսաց Կայսրի անուանակոչութեան առիթով: Ճաշին ներկայ էին 40 հրաւիրվածներ: Նախագահի տեղը բռնած էր Կրիւկով: Կրիւկով, առաջարկելով ռուսաց Կայսրի կենացը, ասաց թէ շատ զգացված է այն հրճուանքով, որով այստեղ ընդունվեց ռուսաց Թագաւորի կենացը: Այդ հրճուանքը ապացոյց է այն սիրոյ եւ յարգանքի, որ այստեղ տածում են դէպի ռուսաց Միապետը, նոյնպէս եւ վկայում է, թէ ինչպէս անգլիացիները գնահատում են Նորին Մեծութեան ջանքերը յօգուտ խաղաղութեան:

ԼՈՆԴՈՆ: Թագաւորի հրաւէրով, պատուիրակները այցելեցին, պրօֆէսօր Կօպի հետ, Վինդզորի արքայական ագարակները: Տեղ հասնելուն պէս արդէն պատրաստ էին կառքերը, որոնք պատուիրակներին հասցրին զանազան ագարակները եւ կաթնատնտեսական հիմնարկութիւնները: Պատուիրակները շրջեցին Վինդզորի մեծ ծառաստանները եւ տեսան Թագաւորական հռչակաւոր անասունները: Նախաճաշեցին Ֆլամանդեան ագարակում եւ խմեցին Թագաւորի կենացը, որ գիւղատնտեսութեան պատուարն է: Կօպ, առաջարկելով ռուսաց Կայսրի կենացը, ասաց. «Մենք Անգլիայում մեծ յոյսեր ենք դնում Ցարի վրա,

որ ուզում է ապահովել ընդհանուր խաղաղութիւնը։ Արքայական ազարակների կառավարիչ Տէտ յայտնեց, թէ Թագաւորը հրամայել է, որ պատուիրակներին եւ բոլոր հիւրերին բարեկամական ընդունելութիւն ցոյց տան։ Պատուիրակները հեռագիր ուղարկեցին Թագաւորին, յայտնելով իրանց շնորհակալութիւնը եւ վերադարձան Լօնդօն։

ՍՕՖԻԱ. Ռուսաց Կայսրի անուանակոչութեան տօնին պալատում կայացաւ պատարագ, իսկ ռուսաց դիպլօմատիական գործակալութեան տանը—նախաճաշ, որի ժամանակ բուլղարական իշխանը ամենաջերմագին խօսքերով առաջարկեց իր որդու, գահաժառանգ Բորիսի Օգոստափառ Կնքահօր կենացը։ Ռուսաց Ներկայացուցիչը պատասխանեց իշխանի, հերցոգուհի Կլեմենտինայի եւ իշխանական տան կենացով. երեկոյեան պալատում կայացաւ հանդիսաւոր ճաշ, որի ժամանակ իշխանը նորից առաջարկեց ռուսաց Միապետի կենացը։ Ճաշին ներկայ էին բոլոր մինիստրները։

ՊԱՐԻԶ. Ռուսաց Կայսրի անուանակոչութեան տօնին ռուսաց եկեղեցում հանդիսաւոր մաղթանք կատարուեց։ Ներկայ էին Լուբէի եւ Դելկասէի ներկայացուցիչները։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ. Ռուսաց Կայսրի անուանակոչութեան տօնին պատարագ մատուցուեց, որին ներկայ էին Թագաւորի գեներալ-ադիւտանտը, ռուսաց դեսպանը, մինիստրները, դիպլօմատիական մարմինը։

ՄԱԴՐԻԴ. Հաւատացնում են, որ հնարաւոր է մինիստրական կրիզիս. կառավարչական բանակի լրագիրները ասում են, թէ այս տեղեկութիւնը անհիմն է։

ՏԻՒՄԷՆ. 31 աստիճան ցուրտ է ըստ Րէօմիւրի։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՄԵԼԻՔ-ԱԴԱՄԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—1'—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.
Ն. Մ. Զիկօվանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Ն. Ի. Պզելիեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Զ. Ի. Բարաճանեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ա. Գ. Նարսպեթեանց—1—1½ ժ. Ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ն. Ռոստոմբէկով—5—6 ժ. վիրաբուժութեան և մորթու հ.
Ա. Ն. Ծաղիկովսկի—6—7 ժ. Նեարդային (էլեկտրաբուժ), վեներ. և մորթու հ.
Գ. Ա. Թախտաճեանց—7—7½ ժ. Ներքին և երեխայոց հ.
Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիում) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Տ. Առվանիտակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ։ Մեծ սրվակը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.։

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու եւ ամրացնելու համար, ոչնչացնում է Թեփը։ Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

ԶՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, մաշկերը, տալիս է կաշուին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, տուփիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական եւ դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ եւ նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց եւ Բագւում. նաեւ Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գոպօվի եւ Արխտակօվի դեղատներում։ Стерджгаргараджиների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս փօստով։ 10—100

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Օր. Սաքեանց
ԾԵՐՄԱԶԱՆԵԱՆՑ

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ
Առաւօտեան ժամը 9—2
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վանքի մեծ փողոց, տուն Մարտիրոսեանցի։
(հ. կ.) 26—60

ԱՄԵՆԱՑԱՑՏՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

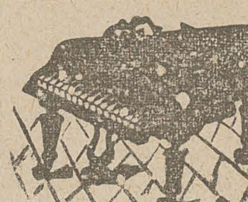

ՌՕՅԵԱԼՆԵՐ

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐՆԵՐ

ՖԻՍ-ԳԱՐՄՕՆԻՈՒՄՆԵՐ, ՋՈՒԹԱԿՆԵՐ, ԳԻԹԱՌՆԵՐ, ՖԼԷՅՏՆԵՐ, ԿԼԱՐՆԵՏՆԵՐ, ՁԱՅՆԱԽԱԶԵՐ, ԼԱՐԵՐ, ԵՒ ԱՅԼՆ, ԵՒ ԱՅԼՆ:

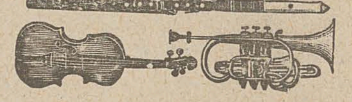

Բոլոր տեսակ գործիքների համար գինը կարելի է վճարել մաս-մաս։
ԳՐԷՅՍԿՈՒՐԱՆՏՆ
ուղարկվում է ձրի։
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ ԵՒ ՁԱՅՆԱԽԱԶԵՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ-ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ
Դ Է Պ Օ
Բ. Մ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ
Մատակարար Կայսերական Երաժշտական Ընկերութեան

Музыкалное депо Б. М. Мириманіана, ТИФЛИСЪ.
Дворцовая ул. [illegible] З. Банка.
(կէր.)

ԵՐԿՐԱՉԱՓ-ԻՆԺԵՆԷՐ
Ս. ԹԱՀԱԹՐԵԱՆ

Ընդունում է երկրաչափական եւ հարթաչափական (нивеллировочныя) եւ այլ տեսակ գեօդեզիական աշխատութիւններ՝ ջուր մատակարարելու, կանալիզացիայի, ոռոգման, ճահիճներ ցամաքեցնելու, տնատեղերի բարեկարգութեան, լեռնային գործի, ճանապարհների եւ փողոցների շինութեան եւ կանօնաւորութեան, քաղաքային եւ այլ անշարժ կալուածքների կարգաւորութեան յատակագծի վրա գնահատական (оцѣночный сборъ) տուրքի համար, քաղաքային եւ այլ հողերի որոշումը, քաղաքային յատակագծի հաստատելը օրէնսդրական կարգով եւ այլն։
ԲԱԳՈՒ, «Դվօրցօվայա Նօմէրներ» հիւրանոց. կամ Թիֆլիս՝ Ավճալեան փողոց, Շահբուդաղեանի տուն, № 39, բակում։
27—100

Լոյս է տեսել Պերճ Պռօշեանցի
„ՅՈՒՆՕՆ“
վիպակը՝
Արտատպված «Մուրճ» ամսագրից
Վաճառվում է հեղինակի մօտ։
Գինն է մէկ րուբլի։
Ծանապարհածախքը գնողներից։
Գումարով առնողներին 20% զիջում։
Պ. Պռօշեանցի մօտ ծախվում են եւ իր հետեւեալ աշխատութիւնները՝

Հացի խնդիր, վէպ երկր. տպ.	1 ր.	80 կ.
Ցեցեր, վէպ	1 ր.	» »
Բղդէ, վէպ	1 ր.	20 »
Սկիզբն երկանց	1 ր.	20 »
Ցուշիկներ	1 ր.	» »

Հասցէն՝ Тифлисъ—Перчу Прошьянцъ, Головин. пр. д. № 20.
8—8

ՀՐԱՒԷՐ

Այսու յարգոյաբար հրաւիրվում են Զրկխնեանց ս. Կարապետ եկեղեցու բարեպաշտ ծխականները յիշեալ եկեղեցին, ամսիս 9-ին, առաջիկայ կիրակէ, ս. պատարագից յետոյ, 12 ժամին, երէցփոխի նոր ընտրութիւն կատարելու յիշեալ եկեղեցու համար։
Գործակալ ա. մ. եկ. հայոց Թիֆլիսի՝
Զաքարիա քահանայ Զարդեղեանց
2—2

Մամուլի տակից դուրս եկաւ եւ վաճառվում է Թիֆլիսի կենտրոնական գրավաճառանոցում, ընտիր թղթի վրա, չքեղ հրատարակութեամբ
Գ. Սունդուկեանի
ՊԷՊՕ
Կօմէդիա երեք արար. երկր. տպագ. ուղղած գինը 50 կ.։
Նոյն գրատանը վաճառվում են հեղինակի եւ հետեւեալ աշխատութիւնները—
«Գիշերվայ սաբրը խէր է», կատակ. մէկ արարուածով, երկր. տպ. ուղղած, գ. 30 կ.։
«Օսկան Պետրովիչը էն կինքումը», կատ. 1 արար. գ. 30 կ.։
«Ամուսիններ», կօմէդիա հինգ արար. երկր. տպագր. ուղղած. գ. 1 ր.։
Խաթաբալա», կօմէդիա 3 արար. 40 կ.
«Քանդած օջախ», կօմէդիա 3 արար. 50 կ.
Դիմել՝ Тифлисъ, въ Центральную книжную торговлю. (կ.) 8—10

Սրանով յայտնում եմ ի գիտութիւն ժողովրդականների, թէ քաղաքիս Վանքի աւագ եկեղեցու նորոգութիւնը աւարտված է եւ ամսիս 9-ին, կիրակի օրը, կը կատարվի ս. օծումն, իսկ չաբաթ երեկոյեան, ժամը 4-ին, հանդիսաւոր Թափօր կը լինի եւ ժամասացութիւն։
Երէցփոխ Վանքի աւագ եկեղեցու՝
Իսահակ Բուդաղեան
2—3

ՈՍԿԵԳՈՅՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ
ՄԵՂՐ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ ՄԵՂՈՒԱՆՈՑԻՑ
Ծախվում է Լերմօնտօվսկայա փողոցում, Տէր-Միքայէլեանի № 3 տանը, Արտօ-Արադսկայա հրապարակի մօտ, մուտքը գաւթից. բարձրանալ ձախակողմեան վերնայարկը։
Մեղրի պուդը—9 րուբլի, ֆունտը—25 կոպէկ։
Առաւօտ. ժամը 8-ից մինչեւ 11-ը,
Երեկոյ. ժամը 4—ից մինչեւ 7-ը։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Լեւոն Կարապետեան
Դարմանում է ատամներ, չինում է պլօմբներ, ոսկէ պատկներ արմատների վրա նստացնելու եւ կեղծ ատամներ ոսկէ եւ կաուչուկէ պլատինկաների վրա։
Ընդունում է հիւանդներ ժամը 9-ից առաւօտեան մինչեւ ժամը 7 երեկոյեան։
Սօլօլակսկայա փողոցի վրա, տուն Միրզոեվի № 6. 25—30

Կիրակի, դեկտեմբերի 16-ին
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ,
Յօգուտ Թիֆլիսի Հայուհեաց Ընկերութեան
տեղի կունենայ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
երաժշտական բաժնով
Երաժշտական բաժնում մասնակցում են սիրողներ-մանդօլինիստներ Դ. Մ. Փուղինեանի ղեկավարութեամբ, նոյնպէս բալալայկի, ցիտրի, գիտարայի վրա նուագողներ եւ սօլօ երգիչներ։ Երաժշտական բաժնի սկիզբն է երեկոյեան ճիշդ ժամը 9-ին
Պարերի միջոցում մի խումբ սիրողներ Մ. Գ. Պ. ղեկավարութեամբ կերգեն մի քանի խմբական երգեր Թատրօնական բեմի վրա։
Մուտքի գինն է 2 ր. 20 կոպ. 1—8

Թիֆլիսի Վաճառականների Աւագը եւ Նրա ընկերը
խնդրում են պ.պ. Թիֆլիսի վաճառականներին շնորհ բերել
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ
որ տեղի կունենայ կիրակի, դեկտեմբերի 16-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Աւագի դիւանատանը, որ գտնվում է Սերգիեվսկայա եւ Լերմօնտօվսկայա փողոցների անկիւնում, նախկին Բէբութօվի տանը։ 1—1

2—3

ԳՈՒՏՏԷՆԲԷՐԳ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
վաճառվում են
«Ծոցի Բառարան Ռուսերէնից—Հայերէն 6000 ռուս ամենագործածական բառերի», կազմեց Ե. Ա. Գինն է 30 կոպ., կազմած 45 կոպ.
«Գաման-Թաթիպայի բանաստեղծութիւնները», երրորդ տպագրութիւն, գինն է 50 կոպ.
«Ոզնիներ», մանկական պատկերազարդ գիրք, գ. 6 կ.
«Կերակուր պատրաստելու ձեռնարկ խոհանոցը եւ իր կարգ ու սարքը», կազմեց տ. Վ. Բոտինեան, գ. 1 ր.
«Բազմավէպի» բաժանորդագրութիւնն է 4 ր.
«Գնղունիի» բաժանորդագրութիւնն է 1 ր. 50 կ.։
«Բանասէրի» բաժանորդագինը 6 րուբլի։
«Բազմավէպ» եւ «Գեղունի միասին 4 ր. 50 կ.
Ռուսերէն Սեղանի եւ Պատի օրացոյցներ տախտակներով 20—80 կոպ. հատը.
Հայերէն Պատի եւ Ծոցի օրացոյցներ։
«Գուգարաց Աշխարհ», ստէրէօսկօպիկ պատկերների ժողովածու, 48 հատ 11 ր.
Ստէրէօսկօպներ հատը 4—5 ր.
Սիրանոյշի լուսանկար պատկերը համէստի զանազան դերերում հատը 30 կ.
Դիմել՝ Тифлисъ, Книжный магазинъ Гуттенбергъ. Г. Галустяну, Лорисъ-Меликовская ул. № 11: 2—3